

Přejmenování názvů obcí v Československu po druhé světové válce:

Motivace a různé postupy při počesťování německých jmen

Úvodem

Dnešní jazyková hranice mezi češtinou a němčinou probíhá paralelně s politickou hranicí mezi Českou republikou, Spolkovou republikou Německo a Rakouskem. Tato situace je však teprve důsledkem poválečného uspořádání, v předchozích obdobích byly oba jazyky i obě kultury v dennodenním přirozeném kontaktu. Protiněmecké nálady po druhé světové válce vedly v Československu k odmítání a odstraňování všeho německého – jedním z projevů bylo i kompletní „vymazání“ německých toponym a jejich nahrazení českými názvy. Nynější toponymie České republiky, v níž jde absence historických německých jmen ruku v ruce se ztrátou určitých kulturních hodnot, je dědictvím této poválečné revize.

Změny místních názvů

Jednotný postoj společnosti a státních institucí k nutnosti „odgermanizování republiky“ umožnil vyhnout se prodlevám a okamžitě zahájit proces počesťování místních jmen, který se opíral, jako již v dřívějších případech, o zákon 266/1920 Sb. ze dne 14. dubna 1920 „o názvech měst, obcí, osad a ulic“. Práci „přejmenovávacích“ komisí je tedy třeba vidět v přímé návaznosti (Wetzel 2014, s. 249). Bezprostředně po druhé světové válce vydalo ministerstvo vnitra další dva výnosy vztahující se k počesťování místních jmen. Prvním výnosem z 18. května 1945 byla oficiálně potvrzena úřední platnost místních jmen oficiálně užívaných v době před 1. říjnem 1938. Další výnos z dubna roku 1946 doplnil další názvy obcí, které po 4. květnu 1945 ještě nebyly přejmenovány (Hlavačka 2012, s. 316). Druhý výnos ministerstva vnitra z 22. června 1945 stanovil, že je přípustné pouze užívání místních jmen českých a že německé názvy musí být nahrazeny českými. V důsledku toho byly odstraněny názvy vzniklé během germanizace českého území v období protektorátu (Matúšová 2015, s. 151).

V souvislosti s druhým zmíněným výnosem je třeba vidět konkrétní průběh procesu přejmenování obcí v součinnosti různých aktérů. Vedoucí pozici zaujímalo ministerstvo vnitra, za realizaci procesu zodpovídala Místopisná komise České akademie věd a umění a Archiv ministerstva vnitra ve spolupráci s dalšími institucemi - předsednictvem vlády,

různými ministerstvy (pošt; dopravy; školství, věd a umění), Státním úřadem statistickým, Státním zeměměřickým a kartografickým ústavem, Vojenským zeměpisným ústavem a státními archivy (Hlavačka 2012, s. 312). I místní obyvatelstvo se mělo na počesťování názvů podílet, jeho zájem ovšem nebyl bezprostředně po válce nijak velký, což pravděpodobně souvisí s dosídlováním pohraničí novým obyvatelstvem s nedostatečnou vazbou k této oblasti a mizivými znalostmi lokální historie i původních toponym. Jejich návrhy nového pojmenování obcí byly často zcela nahodilé a postrádaly jakoukoli souvislost s regionem. Čím delší doba od konce války ovšem uplynula, tím větší zájem obyvatelé pohraničí o tvorbu nových názvů svých obcí projevovali (Matúšová 2015, s. 153).

Revize místních a pomístních jmen probíhala nejprve odděleně, ministerstvo vnitra (do jehož resortu spadala místní jména) a ministerstvo obrany resp. Vojenský kartografický ústav, které měly na starosti změny jmen pomístních, začaly spolupracovat až v srpnu 1946 s příchodem zástupců *názvoslovné komise kartografické* do místopisné komise při ministerstvu vnitra (Hlavačka 2012, s. 325). Počesťování se týkalo především větších měst a obcí – menší osady, části obcí, mlýny apod. prozatím do výběru zahrnuty nebyly. Jako první se komise zabývaly nejrychleji dosídlenými částmi území, tedy určitými oblastmi severních a západních Čech (Matúšová 2015, s. 152n.).

Revizi procházela primárně místní jména německá. Po druhé světové válce existovalo v Čechách 555 obcí, které neměly český název (Lehmann 1999, s. 57). Ačkoli si historikové i jazykovědci byli vědomi toho, že mají německá toponyma svou historickou hodnotu, vyslovili se pro počesťení většiny z nich již v první fázi revize (Matúšová 2015, s. 151). Letošník se v této souvislosti zmiňuje o 510 místních jménech, Ivan Lutterer jich jmenuje 520 (Hlavačka 2012, s. 326n.). Revize se však týkala i českých názvů – byla ožiována starší česká jména a pomocí adjektiv a atributů rozlišováno mezi stejnými jmény různých obcí. Přídavná jména *německý/-á/-é* zmizela nebo byla nahrazena jinými. Např. místo adjektiv *český – německý* se začalo užívat přívlastků *horní – dolní* (Matúšová 2015, s. 156n.). Podle Lutterera dostalo 60 českých a slovenských obcí s původním přívlastkem *německý/-á/-é* nová jména (Hlavačka 2012, s. 327), jako konkrétní příklad uvádí přejmenování *Německých Brzotic* na *Horní Brzotice* a *České Brzotice* na *Dolní Brzotice* v roce 1946 (viz Vyhláška 123/1947 Sb.).

Na Moravě a Slezsku byla situace poněkud odlišná. Německých názvů obcí se zde vyskytovalo nepoměrně méně než v Čechách. Na jejich počesťování se podílel Zemský archiv v Brně a další regionální instituce. Nová pojmenování vznikala ve spolupráci s historikem Ladislavem Hosákem a byla schválena ministerstvem vnitra (Matúšová 2015, s. 154).

K přejmenování místních názvů německého původu, jejichž hlásková a pravopisná integrace do češtiny proběhla již dříve (zpravidla po první světové válce) a která se z tohoto důvodu nacházela mimo hlavní zájem názvoslovných a místopisných komisí, docházelo na Moravě a ve Slezsku vzhledem k jejich relativně nízké frekvenci mnohem častěji než v Čechách. Iniciátorem bylo především místní obyvatelstvo a důvodem jeho odpor ke všemu německému. Do roku 1949 bylo počeštěno asi 100 moravských a slezských toponym, jejichž německý původ byl příliš zřetelný (tamtéž, s. 155). V Čechách k přejmenováním tohoto typu docházelo v méně případech a až později – jedním z příkladů je obec Šenava na česko-bavorském pomezí. Český název pochází z německého *Schönau*, hláskoslovně a pravopisně přizpůsobeného češtině. Po druhé světové válce však českému uchu zněl příliš německy, proto byl nahrazen českým toponymem *Pěkná* (viz Vyhláška 3/1950 Sb.).

Jak jsme již výše zmínili, byla poválečná revize místního a pomístního názvosloví společným dílem řady osob a institucí. Lingvisté František Novotný a Antonín Profous a historik Václav Letošník s místopisnými komisemi spolupracovali již v období meziválečném a po druhé světové válce působili jako jazykoví poradci ministerstva vnitra (Hlavačka 2012, s. 326). Profous byl kromě toho od roku 1945 jednatelem Místopisné komise ČAVU a tedy osobou zodpovědnou za stanovení nových českých názvů obcí v pohraničí (Lehmann 1999, s. 57). Již před válkou začal pracovat na knize *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, která byla důležitým podkladem pro výběr a posuzování nových českých jmen a jejíž vydání bylo tudíž státem podporováno. První svazek vyšel v roce 1947 (Matúšová 2015, s. 154).

Své návrhy nových místních názvů postoupilo ministerstvo vnitra nejprve Místopisné komisi, která je přezkoumala z historického, topografického a filologického hlediska a posléze předala dalším zúčastněným institucím s prosbou o vyjádření stanoviska. Tento proces uzavíralo opět ministerstvo vnitra, které nové názvy schvalovalo. Místopisná komise se podle Letošníka při svém rozhodování řídila několika „politicko-filologickými“ zásadami (Hlavačka 2012, s. 325n.):

- 1) Hlavní pozornost se soustředila na lokality v pohraničí, pro které často existoval jen německý název. Dosídlenci, ve velké většině českého a slovenského původu, staré jméno své obce neužívali a požadovali nové – české – jméno.
- 2) Dále bylo důležité, najít pro lokality, které po roce 1920 nedisponovaly žádným oficiálním českým názvem, nějaké vhodné historické (české) jméno. Pokud zůstalo hledání bez úspěchu, bylo z pomístních jmen v okolí vytvořeno jméno nové.

- 3) Přímým překladem německého toponyma by sice byla zajištěna historická kontinuita pojmenování, často však byl tento způsob shledán nedostatečným. Schválen byl pouze v případě, že neutrpěla věcná správnost geografických či historických fakt. V případě názvu deantroponymického, tedy utvořeného ze jména původního německého majitele či zakladatele, komise překlad rovněž nedoporučovala. I u nových českých jmen radila vyvarovat se užívání osobních jmen.
- 4) V případě, že ani jeden z výše uvedených způsobů nebyl dostačující či adekvátní, se mohlo přikročit k vytvoření zcela nového českého jména. Konkrétní postup hodnocení Místopisnou komisí vypadal takto: Letošník sestavil pro každou lokalitu obsáhlou tabulku se všemi možnými historicky známými názvy a všemi návrhy názvu nového. Historická pojmenování se opírala o Letošníkovy vlastní historicko-etymologické výzkumy nebo o expertízu vypracovanou Antonínem Profousem.

Návrhy místních jmen byly v tabulce seřazeny následovně (tamtéž, s. 328):

- 1) současné německé toponymum
- 2) nejstarší historicky doložený tvar toponyma
- 3) etymologická interpretace toponyma
- 4) všechny existující analogické tvary
- 5) všechny návrhy nových názvů lokality, podle navrhujících institucí
 - z ministerstva
 - z místních národních výborů
 - z okresních národních výborů
 - ze zemských národních výborů
 - z Vojenského kartografického ústavu
 - ze Zeměměřického úřadu
 - z ministerstva pošty a ministerstva dopravy

Tento seznam byl následně posouzen a komentován dalšími zúčastněnými institucemi a případně schválen. Významnou roli hrál v tomto procesu již zmíněný Antonín Profous, který byl současně jednatelem Místopisné komise a filologickým poradcem při ministerstvu vnitra a spojoval tak ve své osobě oblast politiky a vědy (tamtéž, s. 308). Nové místní názvy pak byly zveřejněny ve vyhlášce ministerstva vnitra (tamtéž, s. 328).

Většina změn proběhla bezprostředně po druhé světové válce v letech 1945 až 1949 (tamtéž); jednalo se přitom o poslední velkou revizi jmen na území dnešní České republiky (Matúšová 2015, s. 121). Tento počín byl historiky a jazykovědci hodnocen různě – zatímco např. Jaromír Spal mluví o „radikálním“ počesťování toponymie a kritizuje jeho

nepřirozenost (cit. podle Lehmann, s. 11), považuje Vladimír Šmilauer revizi za velmi podařenou a rozumnou (tamtéž). Revize probíhala pod odborným dohledem Místopisné komise, hlavní a poslední slovo mělo však ministerstvo vnitra, které se mohlo libovolně rozhodnout pro kterýkoli z návrhů. Na tom, že rozhodnutí nebyla pokaždé jen svévolná a nahodilá, měl hlavní zásluhu Antonín Profous jako vedoucí Místopisné komise a současně filologický poradce při ministerstvu vnitra (Hlavačka 2012, s. 329).

Různé postupy při počestřování německých místních jmen po druhé světové válce

V následující části se zaměříme na různé možnosti počestření německých toponym na konkrétních případech z poválečného období. Způsoby nahrazování německých jmen českými v této exponované době jsou odlišné od principů uplatňujících se v dobách živého a dennodenního kontaktu mezi českým a německým etnikem - postupy spíše integrativního charakteru (adaptace hláskoslovná, strukturální aj.) byly shledány nedostatečnými (Matúšová 2015, s. 159).

K systematizaci možností počestřování jednotliví autoři staví různě. Například Šmilauer navrhuje tyto kategorie: 1) přejmenování, 2) částečný překlad, 3) překlad druhého členu německého kompozita, 4) odvozování německých deantroponymických místních jmen pomocí běžných českých sufixů, 5) odvozování německých kompozit a 6) překlad prvního členu německého kompozita pomocí substantivizace adjektiva (Lehmann 1999, s. 57). Ladislav Hosák a Rudolf Šrámek se ve své publikaci *Místní jména na Moravě a ve Slezsku II* přiklání k jiné klasifikaci: 1) úplný překlad německé předlohy, 2) částečný překlad, 3) hláskové počestření německé předlohy, 4) změna přívlastku, 5) vytvoření nového jména na základě různých motivací, 6) obnovení historické podoby a 7) zrušení dialektismu (Hosák/Šrámek 1980, s. 898).

Tato studie vychází z velmi podrobné klasifikace podle Friedricha Lehmana (Lehmann 1999, s. 57nn.). Z této perspektivy lze hovořit o dvanácti různých postupech počestřování (kategorií je deset, protože jedna z nich zahrnuje tři velmi podobné metody).

Konformní kalkový překlad

Tento typ doslovného překladu jednotlivých částí slova je metodou vhodnou v případě, že se morfemická struktura výchozího a cílového jazyka shodují. Proto může být nově vzniklé

slovo bez problémů foneticky, pravopisně a sémanticky integrováno do slovní zásoby cílového jazyka a je okamžitě srozumitelné. Tato metoda je možná i v případě, že se morfologická struktura obou jazyků shoduje jen částečně - např. německá toponymická kompozita bývají do češtiny překládána jako spojení přídavného a podstatného jména (tamtéž, s. 58n.). Jako příklad uveďme počestění německého názvu *Schönfelden*: *Krásná Pole*, tedy ‘Schöne Felder’ (Vyhláška 13/1951 Sb.). Tato metoda se uplatní tam, kde v obou jazycích existují odpovídající části jmen, naopak ji nelze použít u deantroponymických místních jmen, protože osobní jména nemají apelativní význam (Lehmann 1999, s. 58nn.).

Inkonformní kalkový překlad

Při tomto typu kalkového překladu se jednotlivé části slova v cílovém tvaru objevují v méně doslovné podobě. Volba synonym je méně striktní a exaktní, jsou možné volnější asociace s původním jménem či různé kontrastní prvky. Jednotlivé části mohou být vynechány, modifikovány nebo nahrazeny (tamtéž, s. 59). Z německého toponyma *Brentenberg* (modifikující člen odvozen ze slovesa *brennen* ‘pálit’) by (konformním) kalkovým překladem vznikl ‘Spálený Kopec’; při poválečné revizi místních jmen byl ovšem navržen počestěný tvar *Spálenec* (utvořený ze slovesa *spálit* a toponymického sufixu *-ec*), který je typickým příkladem inkonformního kalkového překladu (viz Vyhláška 22/1949 Sb.).

Částečný kalkový překlad (hybridní kalk)

Tento typ překladu se uplatňuje ve vícečlenných toponymech, kdy je přeložen jen jeden ze členů, tedy základ kompozita nebo determinant. Německá kompozita složená z více substantiv do češtiny většinou přecházejí ve tvaru substantivně-adjektivní kombinace (Lehmann 1999, s. 59). Například místní jméno *Guthausen* ‘Dobré Domky’ (*Gut-* je determinant, *-hausen* základ kompozita) bylo v rámci poválečné revize místních názvů nahrazeno českým *Dobrá*, tedy pouze adjektivem odpovídajícím determinujícímu členu původního kompozita (viz Vyhláška 22/1949 Sb.).

Etymologicky fundovaný konformní kalkový překlad

Tento konformní kalkový překlad se opírá o fundované odborné znalosti jazykovědců, kteří jsou schopni rekonstruovat původní význam slova a při překladu tedy vycházejí z korektní

etymologie. To je případ všech toponym, u nichž původní význam časem zeslábl a pro dnešní uživatele je víceméně nesrozumitelný, sémanticky neprůhledný (Lehmann 1999, s. 60). Jako příklad tohoto typu uveďme název *Strážný* (předtím *Kuschwarda*): starší české toponymum *Kunžvart*, odvozené ze střhn. *künigswart(e)* ‘královská stráž’, bylo po válce nahrazeno ryze českým názvem *Strážný* (srov. databáze projektu pasovské univerzity ONiG: *Die ältesten Ortsnamen im bayerisch-tschechischen Grenzraum*, článek k toponymu Strážný).

Rozšíření / zkrácení / modifikace původních toponym

Při tomto typu překladu je místní název pozměněn - rozšířen, zkrácen či modifikován. Často se uplatňoval u lokalit, pro které existoval český i německý název. Po poválečné revizi toponym zůstala v užívání pouze česká varianta, a to v této rozšířené/zkrácené/modifikované podobě (Lehmann 1999, s. 61). K původnímu názvu byl připojen dodatek (jako v případě *Černé*, něm. *Schwarzbach* ‘Černý Potok’ - nyní *Černá v Pošumaví*, viz Vyhláška 13/1951 Sb.), nebo byl původní dodatek či adjektivní atribut naopak odstraněn (*Psí Koryto*, něm. *Hundsnursch*: *Hunds-* ‘psí’, *Nursch* ze střhn. *nuosch* ‘koryto’; dnes pouze *Koryto*, viz tamtéž). V některých případech byl název - celý nebo jedna jeho část - lehce modifikován, jako v případě toponyma *Německé Ohrazení* vynecháním adjektiva a připojením deminutivního sufixu (viz tamtéž).

Revitalizace historického názvu

Dalším možným postupem při počesťování toponym po druhé světové válce bylo znovuoživení zapomenutého historického názvu, jak ho uvádí nejstarší prameny. Název v této podobě byl pak jedinou úředně platnou variantou (Lehmann 1999, s. 61). Matúšová v této souvislosti zmiňuje speciální případ rebohemizace německých tvarů přejatých z češtiny (Matúšová 2015, s. 165). Místní jméno *Kolmberg* (determinant *Kolm-* není odvozen z *Kolben* ‘řemdih’, nýbrž ze střhn. *kal* [v dativu *kalwen*] > nhn. *kahl* ‘plešivý’) byl již v době meziválečné nahrazen nejstarším známým českým názvem *Plešivec* (doložen 1359 [kopie 1454] *Plessiwecz*, odvozený ze stč. adjektiva *plešivý* se sufixem *-ec*; srov. databáze projektu pasovské univerzity ONiG: *Die ältesten Ortsnamen im bayerisch-tschechischen Grenzraum*, článek k toponymu Plešivec).

Kalkový překlad historického toponyma

U tohoto typu se podobně jako v případě revitalizace historického názvu hledaly starší (německé) podoby pojmenování, které pak byly přeloženy do češtiny (Lehmann 1999, s. 61). Dřívější německý název obce *Šenava* zněl *Schöнау* (obě dvě varianty etymologicky vychází z označení *schöne Au* ‘pěkný luh’), což bylo přeloženo do češtiny jako *Pěkná* (viz Vyhláška 3/1950 Sb.).

Sémantický kalk

U tohoto typu bylo české místní jméno nově vytvořeno podle německého vzoru. U názvů deantroponymických se německé osobní jméno nahradilo jeho českým protějškem, např. *Kateřina* za *Katharina*. Zatímco v němčině je dominantním slootovorným principem kompozice, v češtině se nejčastěji uplatňuje derivace, tedy odvozování příponami – v případě místních názvů se k osobnímu jménu připojil toponymický sufix, např. *-ín*, *-ice*, *-ov*. Jako příklad jmenujme *Annaberg* (u Kašperských Hor v Plzeňském kraji) a jeho nově vytvořený český název *Annín* (Lehmann 1999, s. 61n.).

Novotvar

Jestliže nebylo možné původní německý název přeložit a neexistovala žádná doložená historická podoba, bylo vytvořeno zcela nové pojmenování. To vznikalo různými způsoby: často vycházelo z nějakého pomístního jména v okolí, např. z názvu potoka, hory, kopce atd. (Lehmann 1999, s. 62), jako v případě *Libínského Sedla* odvozeného z názvu hory *Libín*. Dřívější název obce byl *Fefry*, něm. *Pfefferschlag* – oba utvořené z německého příjmení *Pfeffer* (srov. databáze projektu pasovské univerzity ONiG: *Die ältesten Ortsnamen im bayerisch-tschechischen Grenzraum*, článek k toponymu Libínské Sedlo).

Fonetický kalk

U fonetického kalku se jedná o přenesení zvukové podoby slova: v cílovém jazyce je nalezen podobně znějící protějšek původního názvu, zpravidla však se zcela jiným významem – původní význam se tedy vytrácí. Při poválečné revizi toponym v Československu se tento způsob uplatňoval jen velmi zřídka, což svědčí o důkladné a pečlivé práci členů komise

(Lehmann 1999, s. 62). Jedním z takto vytvořených názvů je *Kuklov* (z českého apelativa *kukla* s toponymickým sufixem *-ov*) jako fonetický protějšek k původnímu *Kuklvejt* (z německého *Kugelweid* – střhn. *kugel* ‘koule’ a *weide* ‘pastvina’; viz Vyhláška 3/1950 Sb.).

Podle Matúšové byl při místopisné revizi v poválečném Československu nejčastěji využíván kalkový překlad a vytvoření zcela nového pojmenování (Matúšová 2015, s. 159). Samozřejmě nelze vždy jednoznačně přiřadit konkrétní název k jednomu určitému typu, obzvláště tehdy, když existuje více možných výkladů dnešního českého názvu. V těchto případech je často velmi přínosné provést „terénní“ výzkum a na základě místní tradice zjistit motiv pojmenování resp. jeho skutečný význam (Lehmann 1999, s. 63).

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Vyhláška ministra vnitra č. 123/1947 Sb. ze dne 1. července 1947 o změnách úředních názvů měst, obcí, osad a částí osad, povolených v roce 1946. In: Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé. 1947, část 56, s. 603-606. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=123&r=1947>.

Vyhláška ministerstva vnitra č. 22/1949 Sb. ze dne 25. ledna 1949 o změnách úředních názvů míst v roce 1948. In: Sbírka zákonů republiky Československé. 1949, část 9, s. 125-130. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=22&r=1949>.

Vyhláška ministerstva vnitra č. 3/1950 Sb. ze dne 18. ledna 1950 o změnách úředních názvů míst v roce 1949. In: Sbírka zákonů republiky Československé. 1950, část 2, s. 3-9. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=3&r=1950>.

Vyhláška ministra vnitra č. 13/1951 Sb. ze dne 9. února 1951 o změnách úředních názvů míst v roce 1950. In: Sbírka zákonů republiky Československé. 1951, část 8, s. 43-57. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=13&r=1951>

Literatura

HLAVAČKA, Milan. „Die Namen mit den Erfordernissen der Zeit in Einklang bringen“. Der Wandel der Toponyme in den böhmischen Ländern nach 1945. Bohemia [Online].

2012, Jg. 52, Nr. 2 [online]. [cit. 2018-06-13]. ISSN 0523-8587. Dostupné z: <https://www.bohemia-online.de/index.php/bohemia/article/view/3787/5694>.

HOSÁK, Ladislav und Rudolf ŠRÁMEK. Místní jména na Moravě a ve Slezsku II. Praha: Academia, 1980.

KUČERA, Jaroslav. Minderheit im Nationalstaat. Die Sprachenfrage in den tschechisch-deutschen Beziehungen 1918 – 1938. München: R. Oldenbourg Verlag, 1999. ISBN 978-34-865-6381-8.

LEHMANN, Friedrich. Der Wandel der Ortsnamen in den ehemals deutsch besiedelten Gebieten der Tschechoslowakei. Marburg/Lahn: Biblion Verlag, 1999. ISBN 3-932331-16-8.

MATÚŠOVÁ, Jana. Německá vlastní jména v češtině. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2015. ISBN 978-80-7422-369-3.

WETZEL, Frauke. „Entdeutschung“ und „Tschechisierung“ von Urbanonymen am Beispiel von Ústí nad Labem 1945-1990. In: EHLERS, K., M. NEKULA, M. NIEDHAMMER und H. SCHEURINGER, Hgs. Sprache, Gesellschaft und Nation in Ostmitteleuropa. Institutionalisierung und Alltagspraxis. Vorträge der Tagung des Collegium Carolinum in Bad Wiessee vom 8. bis 11. November 2012. München: Vandenhoeck & Ruprecht, 2014, S. 247-268. ISBN 978-3-525-37307-1.

Internetové zdroje

ONiG. Ortsnamenartikel zu Libínské Sedlo. Ortsnamen im Grenzraum Bayerischer Wald und Böhmerwald [Online-Datenbank]. [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: <http://www.phil.uni-passau.de/ortsname/data/erklaerung/3368.pdf>.

ONiG. Ortsnamenartikel zu Plešivec. Ortsnamen im Grenzraum Bayerischer Wald und Böhmerwald [Online-Datenbank]. [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: <http://www.phil.uni-passau.de/ortsname/data/erklaerung/3413.pdf>.

ONiG. Ortsnamenartikel zu Strážný. Ortsnamen im Grenzraum Bayerischer Wald und Böhmerwald [Online-Datenbank]. [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: <http://www.phil.uni-passau.de/ortsname/data/erklaerung/3445.pdf>.

ONiG. Ortsnamenartikel zu Volary. Ortsnamen im Grenzraum Bayerischer Wald und Böhmerwald [Online-Datenbank]. [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: <http://wwws.phil.uni-passau.de/ortsname/data/erklaerung/898.pdf>.